

Lærerløn og undervisning i Helligsø Skole 1818-1898

Af OLAF NØRGAARD, Skivevej 9, Holstebro

I en artikel i årbogen 1984 er der givet en kort oversigt over Helligsø Skoles historie siden 1816, herunder størrelsen af den tilhørende skolejord og indretningen af de skiftende bygninger. Desuden er der givet en kort biografi over lærerne 1818-1939.

I dette afsnit vil der blive fortalt, hvad der vides om lærernes løn og om undervisningen i tiden 1818-1898.

Lærernes løn

En stor del af indtægterne stammede fra dyrkningen af de under skolen hørende jordlodder. I regnskabsprotokollen oplyses størrelsen og beliggenheden af disse.

En jordlod omkring skolen: 9½ tønne land
En udmarkslod, Oddersholm: 1 tønne 6 skæpper land
En hedelod i Vestervig Sogn: 3½ tønne land
En englod, et søskifte og en græsningslod på Draget

Denne jord var tildelt skolen ved udskiftningen, altså før 1818. Skatterne blev betalt af skoledistriktets beboere, der også udførte markarbejdet med egne heste og redskaber.

Hvad jordlodden kunne føde af husdyr, oplyses første gang i en beretning fra 1816, altså før flytningen af skolen. Det synes at være konstant i hele den undersøgte periode.

1816: 2 køer, 2 kvier, en kalv og 10 får
1838: 3 køer, en gris, en kalv og 10 får
1880: 3 køer, en kvie og 4 får

Efter skoleloven af 1814 krævedes en jordlod, hvorpå der kunne holdes to køer og seks får. Læreren fik altså en noget større løn, end loven krævede. Skoledistriktets beboere søgte flere gange at få lempelser i deres ydelser til gengæld, men skoledirektionen nægtede at gå med til dette.

Af naturalier fik læreren følgende:

Rug: 4 tønner 7 skæpper: pengeværdi 30 rigsdaler
Byg: 31 tønner 4 skæpper: pengeværdi 139 rigsdaler
Brændsel: 45 læs mosetørv: pengeværdi 49 rigsdaler
Furage: 64 lispund hør, 192 lispund halm: pengeværdi 24 rigsdaler

Således som ydelsen er angivet her med omregning til pengeværdi efter kapitelstakst, er den indført i den gamle offerbog for alle årene 1866-1897. For årene 1818-1865 findes ikke noget samlet regnskab, kun spredte henvisninger til enkelte poster. Det er rimeligt at regne med, at ydelserne for denne periode har været af samme størrelse som ovenfor nævnt, fordi denne størrelse næsten falder sammen med, hvad der kræves i skoleloven af 1814.

En ikke uvæsentlig del af lønnen var fribolig i den store, moderne og solide skolebygning. Læreren boede her bedre end de fleste af skoledistriktets beboere.

Vedligeholdelsen hvilede på kommunen, og der skal her fra kommunerådets forhandlingsprotokol nævnes nogle tal, der viser, hvor grundig vedligeholdelsen var.

28. april og 12. december 1873: Udsprækning, afpudsning og kalkning. Nye vinduer til dagligstuen og skolestue, og gipsning af "fredsstuen".

7. april 1875: Gipsning af storstuen.

28. maj 1877: Hovedreparation af skolen med bl.a. gipsning af dagligstuen, indretning af børnekammer og mælkekælder.

21. januar 1878: En vindovn til dagligstuen.

20. marts 1879: Licitation over en tilbygning til laden, 9 alen lang.

8. februar 1881: En kulovn i stedet for den gamle bilægger, sandsynligvis ikke til privatboligen, men til skolestuen.

I sommeren 1885 flyttede læreren op i den nye skolebygning ved kirken. Man skulle ikke tro, der var brug for vedligeholdelse her, men der forekommer alligevel enkelte poster, både før og efter branden 1894.

Foruden indtægter ved landbruget og gratis husly havde læreren nogenlunde faste og sikre indtægter i form af "offer og accidentser".

Det var dels de regelmæssige højtidsoffer ved jul, påske og pinse, dels de uregelmæssige ved bryllupper, barnedåb, konfirmation og begravelse. Alle disse indtægter er omhyggeligt indført i den flere gange omtalte offerbog, hvorfra der skal hentes nogle tal.

1835: 32 rdl.	1870: 45 rdl.
1840: 37 rdl.	1880: 174kr.
1850: 31 rdl.	1890: 182kr.
1860: 66 rdl.	1895: 204kr.

Som det ses, er tallene nogenlunde konstante fra år til år, dog med en stigende tendens fra 1835 til 1895.

Svingninger opad kan forekomme, i reglen ved store bryllupper hos de velhavende. F.eks. var der i året 1858 en indtægt på 93 rdl. Dette skyldtes bl.a. et bryllup på Helligsøgård, der alene gav et offer på 24 rdl.

Offerbogen begynder i 1835. Vi ved dog lidt om offerets størrelse også før dette år. I den tidligere omtalte indberetning om Helligsø Skoledistrikt oplyses, at offer og accidentser i 1816 var 25 rdl.

Under opgørelsen af lærerens samlede løn gør vi igen brug af regnskabet fra offerbogen 1866. I dette år havde læreren følgende indtægter:

Skolepenge af 56 børn á 3 mark: 28 rdl.

Kirkesangerløn: 10 rdl.

Som kirkebyens skolelærer: 10 rdl.

De nævnte tre mark skolepenge for hver elev har læreren fået siden 1856. Hvor længe, han har fået kirkesangerløn, vides ikke, men løn som kirkebyens skolelærer har han i hvert fald fået siden 1831. Dette år bliver der nemlig til skoledirektionen indsendt en klage over, at der ikke bliver ringet med kirkeklokken. Skoledirektionen påbyder da, at skolekommissionen skal

tilbageholde otte rdl. af lærerens løn, indtil der igen bliver ringet regelmæssigt.

Helligsø Kirke, fotografi ca. 1915. Hvis vi tænker os marmorgravstenene og hækkene fjernede, vil den se ud som dengang, Peder Hvidberg og Niels Christensen ringede med klokken.

Der kan efter ovenstående ikke herske tvivl om, at de to lærere var blandt de højst lønnede i sognet, kun overgået af præsten og et par af de største gårdmænd. En tydelig illustration af dette forhold får vi ved at sammenligne de økonomiske vilkår for læreren med vilkårene for den landmand, der i 1886 købte matrikel nr. 2 a med den påstående solide og velvedligeholdte, men tomme skolebygning for 8.000 kr.

Både læreren og husmanden måtte selv købe besætning og småredskaber som leer, skovle, grebe, men dermed hører også ligheden op.

Læreren havde ingen udgifter til heste og markredskaber. Husmanden måtte selv anskaffe begge dele. Læreren betalte ingen grundskatter, det gjorde husmanden. Husmanden måtte selv betale udgifter til vedligeholdelse af avlsbygninger og privatbolig, læreren var fri for dette. Husmanden havde kun indtægter ved landbruget, læreren havde en fast indtægt, der i 1886 beløb sig til ca. 1.000kr. årligt.

For at sammenligningen kan være retfærdig, må det anføres, at kun læreren havde haft udgifter til uddannelsen. Da uddannelsen dengang var på tre år, kan disse udgifter ikke have været ret store.

Lærerens formueforhold og møbleringen af hans bolig

Herom får vi oplysninger ved et skifte, som Peder Hvidbjerg lod afholde 10. oktober 1838, da han efter sin første kones død ønskede af gifte sig igen. De enkelte genstande anføres her, retskrivningen er moderniseret. Ved læsning spaltevis er rækkefølgen som i skifteprotokollen, og vi kan følge vurderingsmændene på deres vandring gennem stuerne til køkken og bryggers.

1 bord, 3 stole
1 messingfyrbækken
1 do. strygejern
1 spejl
2 kobbertragte
1 lyseplade, 1 hegel
2 par gamle karter
1 kakkellovn
1 foldeseng
9 hornskeer
1 bismær

2 rokke
1 lille bord
1 lille vægt, børste
1 garnvinde
1 stenmunk
6 fade
1 fyrfad
1 messingtang
1 lille rødmalet bord
3 egestole med betræk
4 flasker, 4 glas
6 vinglas
5 sølvspiseskeer
14 teskeer, 1 sukkertang
1 par kontorkopper
1 flødekande, 1 sukkerskål
1 ølkrus mm. stentøj
3 hvide fade
1 messingmorter
2 lysestager
1 rødmalet foldeseng
1 stort spejl
2 dragkister
1 skab med klokhus
1 kaffekande, 1 tepotte
6 hvide tallerkner
6 tekopper
5 skilderier
1 kaffekværn
1 kaffekedel
1 rødtribet dyne
1 hvid do.
2 puder
1 lille tohjulet vogn
1 kobberkedel, mindre
1 kærne, 1 flødebøtte
2 øltønder
1 tragt, 2 tøndestole
10 fade, 1 bøtte
1 tinfad
5 spande, 5 kar
1 bord, 1 sengested
1 sorttribet dyne
1 grøntribet do.
2 lagner
½ dusin knive og gafler

Småredskaber fra stald og lade som grebe og skovle er udeladt, besætningen er anført i begyndelsen af denne artikel.

Det hele var vurderet til 198 rdl., men dette tal siger ikke ret meget om formuens størrelse, da man ved skifter altid vurderede meget lavt. I boet var der desuden 2 obligationer, nemlig en på 250 rdl., og en på 100 rdl. Læreren har altså været i stand til at spare op.

Da Peder Hvidberg var død i 1867, fik enken tilladelse til at sidde i uskiftet bo, og hun lod da ved en auktion, afholdt på skolen 15. juni 1867 bortsælge tre køer, otte får med lam, nogle avlsredskaber, to kakkellovne, et chatol, skabe og en del andre løsørengstande, henhørende under ind- og udbo. Denne auktion indbragte 372 rdl., altså næsten dobbelt så meget som vurderingssummen fra 1838.

Selve auktionsprotokollen er bortkommet, og vi ved derfor ikke, hvor de enkelte genstande er havnet. Det meste er sandsynligvis gået til grunde, der er dog en undtagelse.

Standur, fremstillet af urmager Søren Marcussen Maaberg 1833. I familien Nørgaards besiddelse; traditionen fortæller, at det er kommet fra 'æ gammel skuel'. Det må så være købt på auktionen 15. juni 1867.

På nabogården "Øster Helligsøgaard" har siden 1880, sandsynligvis endnu længere, stået det her afbildede sjældne ur, fremstillet af Søren Marcussen, Maaberg. Det har altid været kaldt "Æ klokhus", og traditionen fortæller, at det er kommet fra "æ gammel skuel". Det er sandsynligt, at vi her har det "skab med klokhus", der i 1838 stod i Peder Hvidbergs storstue.

Undervisning

Efter skoleloven af 1814 skulle der afholdes eksamen to gange årligt, i april og oktober, i overværelse af skolepatronen, skoleforstanderen og sognepræsten. Vi er så heldige, at der i præstearkivet for Helligsø-Gjettrup er opbevaret eksamenslister for 1815-1833.

Vi tager listen for 19. april 1819, sandsynligvis den første eksamen afholdt af Peder Hvidberg. Der var da i landsbyskolen to klasser, den yngste klasse eller 1. klasse, hvor vi finder børnene fra syv til ti år, og den ældste eller 2. klasse, hvor alderen er fra ti til 14 år. Disse regler om fordeling efter alder blev dog ikke alt for strengt overholdt, der findes mange eksempler på børn i 11 og 12 årsalderen 1. klasse, og i 2. klasse kan vi finde børn på 15, ja enkelte på 16 år. Den yngste klasse var af Peder Hvidberg delt i tre

afdelinger, den ældste i to, og der forklares omhyggeligt, hvad der er læst i de fem underafdelinger.

Ældste afdeling i 1. klasse har læst: Indenad Balles lærebog, Prahls og Vilstrups lærebog, udenad Balles lærebog til femte kapitel to gange, katekismus to gange, salmer.

Til forstandsøvelser: Jørgensen, første del.

Udenregning: Addition, subtraktion, multiplikation og division med tallene fra 1 til 10.

Midterste afdeling i 1. klasse har læst: Indenad katekismus, lærebog og Prahls fortællinger. Udenad: Katekismus mange gange. Lærebogen første kapitel fem gange, samt nogle salmer. Jørgensen første del. Regning: Addition og subtraktion med tallene 1 til ti.

De yngste i 1. klasse begyndte med at kende bogstaver, derefter stave, og siden har de læst ABC og katekismus. De har også taget del i forstandsøvelser med de andre afdelinger.

Ældste afdeling i 2. klasse har læst indenad: Prahls og Vilstrups lærebøger, Justes håndbog, salmebogen og skrift. Udenad: Lærebogen to gange igennem, katekismus og bibelhistorie en gang og salmer. Forstandsøvelser med 1. klasse. Sammenskrift og bogstaver. Regning: De fire specier, inden- og udenad.

Yngste afdeling i 2. klasse har læst udenad: Lærebogen to gange til sjette kapitel. Katekismus to gange, salmer. Forøvrigt som ældste afdeling.

Der blev givet karakterer i syv fag: Indenlæsning, udenlæsning, forstandsprøver, skrivning, retskrivning, regning og religion. For hvert af disse fag blev der givet en karakter, skalaen var fra 1 til 5. Desuden blev der givet to hovedkarakterer for flid og opførsel; skalaen var her: mædelig, nogenledes, godt, meget godt, udmærket godt. Se eksamenslisten fig. 3, hvor der dog er givet karakter i tal for flid.

17. april 1820 kommer der noget helt nyt:

"Af 2den Klasses 1. ste Afdeling have Nogle læst Geographie, Historie og Gramatik, skrevet Breve og moralske og historiske Afhandlinger, samt Quittinger, Bevis er, Obligationer og Skjøder, og Nogle have temmelig god Færdighed i at analysere, men i Almindelighed have de læst, idenad Justes Haandbog, Psalmebogen og adskillige Slags Haandskrivter. Udenad Catechismus, Lærebog og Bibelhistorie nogle Gange og endeel Psalmer, samt nogle Retskrivnings Regler og noget af Danmarks Geographie, Skrivning efter Forskrift og Dictamen. Stavning, især af saadanne Ord, der ligner hinanden i Lyd, men ere forskjellige i Mening. Regning, dels udaf Hovedet, de 4re Specier og Reguladetri, dels efter Regnebog. Øvelse i Sang."

Erfaringerne med dette pensum må have været dårlige, vi finder det kun en enkelt gang i eksamenslisterne.

Den såkaldte "indbyrdes undervisning", hvorved man forstår, at de ældre elever bistår læreren med undervisning af de yngre, var meget almindelig i Danmark på dette tidspunkt, og den blev også prøvet i Helligsø Skole. Efter at den havde været anvendt i 50 dage, afgav lærer Hvidberg 30. september 1823 en rapport, der fremhæver enkelte positive sider ved denne undervisning. Men han havde også gjort andre erfaringer, der fortjener at citeres:

"Erfaring har lært, hvormeget Forældrene ere imod enhver ny Forandring ved Undervisning, og hvor ubesindigen de ofte bedømmer de heldige Forbedringer,

der bliver gjort. Man har derfor gaaet saa ubemærkt frem som mueligt, og tror der at have handlet klogeligen, da man ved modsat Forhold vistnok vilde have givet Anledning til haard og ubillig Dom over indb. Undervisnings Indførelse.”

Den indbyrdes undervisning synes at være blevet afviklet i løbet af få år. Fra 1828 nævnes sangøvelser og undervisning i gymnastik. En indberetning, der er dateret 1. maj 1836, fortæller om børnenes fremgang ved gymnastik og badning.

Den sidste eksamensliste er fra 16. april 1833, og der haves ikke flere oplysninger om undervisningen i Peder Hvidbergs tid. Den synes at have været grundig og omhyggelig, fuldt ud på højde med den tids krav.

På eksamenslisterne findes også oplysninger om antallet af skoledage det pågældende år. For ældste klasse ligger dette tal omkring 80 for vinterhalvåret og 40 for sommerhalvåret, for yngste klasse er det omvendt. På listerne findes også tal for forsømmelser; hvor store disse kan være, fremgår af nedenstående eksempler.

Eksamen 8. april 1824			Eksamen 15. april 1828		
alder	søgt	forsømt	alder	søgt	forsømt
14½	24	60	11½	59	25
14½	30	54	11½	40½	43½
13½	5	79	12	45	39
12	31	53	15½	37	47
12½	60½	23½	12½	20	64
12½	52	32	11½	41	43
12½	44½	39½	12	20	64
14½	43	41	11½	0	84

De to tabeller viser forsømmelserne i ældste halvdel af 2. klasse, altså skolens ældste elever. Som det var at vente, er det her, man finder de fleste forsømmelser, men de kan findes i alle afdelinger, selv hos de alleryngste. Disse forsømmelser må have været en betydelig hindring for en regelmæssig undervisning.

Om undervisningen efter 1867, da der kom en ny lærer, har vi ikke tilsvarende fyldige oplysninger. Her må vi nøjes med, hvad skolevisitatsprotokollen og de anvendte lærebøger kan fortælle.

Den første visitats er 10. november 1870. Her oplyser protokollen, at børnene var godt bekendte med indenadslæsning og geografi, skrivningen var tarvelig, regning og retskrivning nogenlunde. Nogle bemærkninger om lærerens undervisningsmåde er delvis ulæselige og uforståelige.

8. november 1878. Helligsø Skole med 38 og 23 børn er en middelgod skole, fandtes bedst i religion, læsning og skriftlæsning. Lærer Christensen fik børnene med i religionen, og er vistnok en flittig og agtværdig mand.

Ved visitatsen 16. april 1883 lå lærer Christensen syg med tegn på lungebetændelse, og børnene blev eksamineret af sønnen, lærer Christen Christensen, der da var lærer i Tvold i nabosognet Ydby. Også her var provsten tilfreds med resultatet.

1. april 1887. Helligsø Skole og samme dag Gjettrup fremviste begge et meget tilfredsstillende resultat af de respektive lærere Christensen og Overgaards bestræbelser. Ingen skole i Danmark er måske forsynet med så rigeligt materiel som disse, fornemmelig Gjettrup, og der er grund til at påskønne sognerådets beredvillighed til at imødekomme lærernes ønsker i så henseende. Begge disse

forstod godt at tydeliggøre børnene det læste med forklaring af billeder, globus etc.

Ovenstående oplysninger om skolens materiel kan suppleres med notater fra offerbogen. I 1878 noteres, at læreren har modtaget for papir til skolen fire kr., det følgende år har han modtaget to kr. til papir og penne til fattige skolebørn. I årene 1884-1891 forekommer regelmæssigt godtgørelse af udlæg til skolemateriel og skolerekvitter, hyppigst 20-30 kr., men større og mindre beløb kan forekomme. At disse beløb ikke forekommer efter 1891 skyldes sandsynligvis ikke, at de da forsvinder, men at de kun har været notater til støtte for hukommelsen.

18. august 1890 er der ligeledes ros til både lærer og elever, men ved en visitats 29. april 1897, vistnok krævet af forældrene og skolekommissionen, er der dårligt resultat i alle fagene. Læreren synes at lide af en alvorlig åndelig svækkelse, muligvis fremkaldt af langvarig sygdom. Efter henstilling fra myndighederne søgte han afsked 1. januar 1898, forlod skolen straks derefter og døde 7. januar 1900.

Skolebøger og skolerekvitter

Værdifulde oplysninger om undervisningens art og kvalitet får vi gennem de anvendte skolebøger og andre rekvitter. I eksamenslisterne 1815-1833 og i sognerådets forhandlingsprotokol nævnes ufuldstændige titler og forfatternavne på disse bøger. Ved hjælp af disse sparsomme oplysninger har man i Dansk Bogfortegnelse kunnet finde frem til de fuldstændige titler, forfatternavne og i mange tilfælde også til udgivelsesår.

I lærer Hvidbergs tid nævnes følgende bøger:

N. E. Balle: Lærebog i den evangelisk-kristelige Religion.

A. F. Just: Haandborg for Almueskolen.

H. P. Prah: Udtog af Bibelhistorien.

C. N. Vilstrup: Første Læsebog med Bogstav- og Stavetabeller.

C. N. Vilstrup: Anden Læsebog for Almueskolen.

Den nævnte "Jørgensen, første Del" må være en af Jørgen Jørgensens talrige Lærebøger til Anvendelse i Folkeskolen.

Mange af disse bøger nævnes allerede før lærer Hvidbergs tid, der er altså indtil 1833 ikke sket ret megen fomyelse. Om tiden 1834-1867 mangler vi desværre oplysninger. I efterfølgerens tid vokser antallet af skolebøger, og det har været formålstjenligt at inddele dem i grupper efter den tid, de bliver bevilget.

1872-1877:

Chr. Hansens Regnebog, I, II, III. Talrige udgaver siden 1862.

Chr. Hansen og R. Hørlyck: Billedlæsebog for Skole og Hjem. 1868-1869.

E. Løffler: De allerførste Begyndelsesgrunde i Geografi. 1872.

J. Pio og L. F. A. Vimmer: Dansk Læsebog for de lavere Klasser. 1869.

J. T. A. Tang: Fædrelandets Historie for Borger- og Almueskolen. 1859.

1879- 1885:

M. A. Abrahamsen og E. Henningsen: Læsebog for Børneskolens yngre Klasser. 1879.

- Johs. Holst: Skoleatlas, 1879 og Geografi til Skoleatlas. 1880.
- A. O. V. Jensen: Læsebog for mindre Børn i Skolen og Hjemmet. 1865.
- J. I. Kirkegaard: Hovedregningsskole til Klasseundervisning. 1883.
- Joachim Larsen: ABC med 100 Illustrationer. 1880.
- Joachim Larsen: Læsebog for Folkeskolen og Hjemmet. 1880-1881.
- N. C. Rom: Kortbog eller nyt geografisk Atlas til Brug for Skolen og Hjemmet. 1882.
- N. C. Rom: 100 Sange for Børn. 1884.
- C. A. Thyregod og P. A. Holm: Skriftlæsningsbog for Skolen og Hjemmet. 1882.
- I. Bondesen og A. Vestergaard: Ny Dansk Læsebog for Skolen og Hjemmet. 1891-1892.

Listen er ikke fuldstændig, idet der er bevilget bøger, hvis forfatter og titel, det har været umuligt at finde frem til, nogle gange på grund af utydelig skrift. Skolen abonnerede på "Illustreret Børneblad" og "Ugeblad for Børn". Til anvendelse sammen med Gjettrup Skole er bevilget Skat Rørdam: Det nye Testamente og Salmonsens konversationsleksikon.

Af skolerekvisitter nævnes i lærer Hvidbergs tid: Sandborde, skrivekridt og tavler af træ. I Niels Christensens tid nævnes nye skoleborde, flere gange gymnastikredskaber, Krarup og Vilstrups Palæstina-kort, Vahls missionskort, kort over de to halvkugler, Europakort af Leonhardt, Danmarkskort af Christiani, begge oplæbet på lærred og med stokke.

Det i forrige afsnit nævnte tellurium og "40 bibelske billeder" med kasse er bevilget 13. november 1884 og har sandsynligvis været anvendt i den gamle skole.

Sammenligning af udgivelsesåret med anskaffelsesåret viser, at lærer Christensen fulgte godt med i, hvad der udkom af nye skolebøger, og at sognerådet har været villigt til at bevilge disse. Der kendes ikke noget eksempel på, at læreren har ønsket bøger eller andre rekvisitter, og at disse ikke er blevet bevilget. Praksis viser altså berettigelsen af den ros, der blev givet lærer og sogneråd i skolevisitationsprotokollen 1887.

I større og grundige undersøgelser over skoleforholdene 1818-1898 berettes der om sendrægtighed med gennemførelsen af skoleloven 1814, om dårlige, ofte brøstfældige skolebygninger med dårligt udstyr, om dårligt uddannede og dårligt lønnede lærere med overfyldte klasser og om sparsommelige eller ligefrem gerrige sogneråd. I Helligsø finder vi intet af den slags; Helligsø Skole hævder sig smukt imellem datidens landsbyskoler, den må på alle områder tælles blandt de bedste.

Ovenstående undersøgelser må ikke betragtes som afsluttede. Det kan ses, at der er mere materiale til belysning af emnet. En grundig biografi af de to lærere kunde give værdifulde oplysninger. Til løsning af denne opgave kræves hjælp fra nogle af de to læreres efterkommere.

LITTERATUR:

- Historisk Årbog for Thy, Mors og V. Han Herred 1984, side 77.
- Helligsø-Gjettrup Kommunes Arkiv, Hurup. Forhandlingsprotokol 1872-1891 og 1891-1923. Landsarkivet, Viborg.
- Helligsø-Gjeurup Præstearkiv.
- Breve til Skolekommissionen 1815-1841.
- Skolekommissionens diverse dokumenter 1815-1841. Provstearkivet.
- Skoleregnskabsprotokol 1826-1842.
- Skolevisitatsprotokol 1870-1934.
- Skoledirektionens kopibog 1835-1838 og 1838-1845.
- Hassing-Refs Herreders skifteprotokol 1832-1838 og 1864-1868.
- Hassing-Refs Herreders auktionsprotokol 1860-1873.
- Hassing-Refs Herreders sager til auktionsprotokol 1867-1868.
- Dansk Bogfortegnelse, 1841-1858, 1859-1868, 1869-1880 og 1881-1892.
- Joachim Larsen: Den danske Skoles Historie 1818-1898.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og Vester Hanherred 1985, side 84-97).